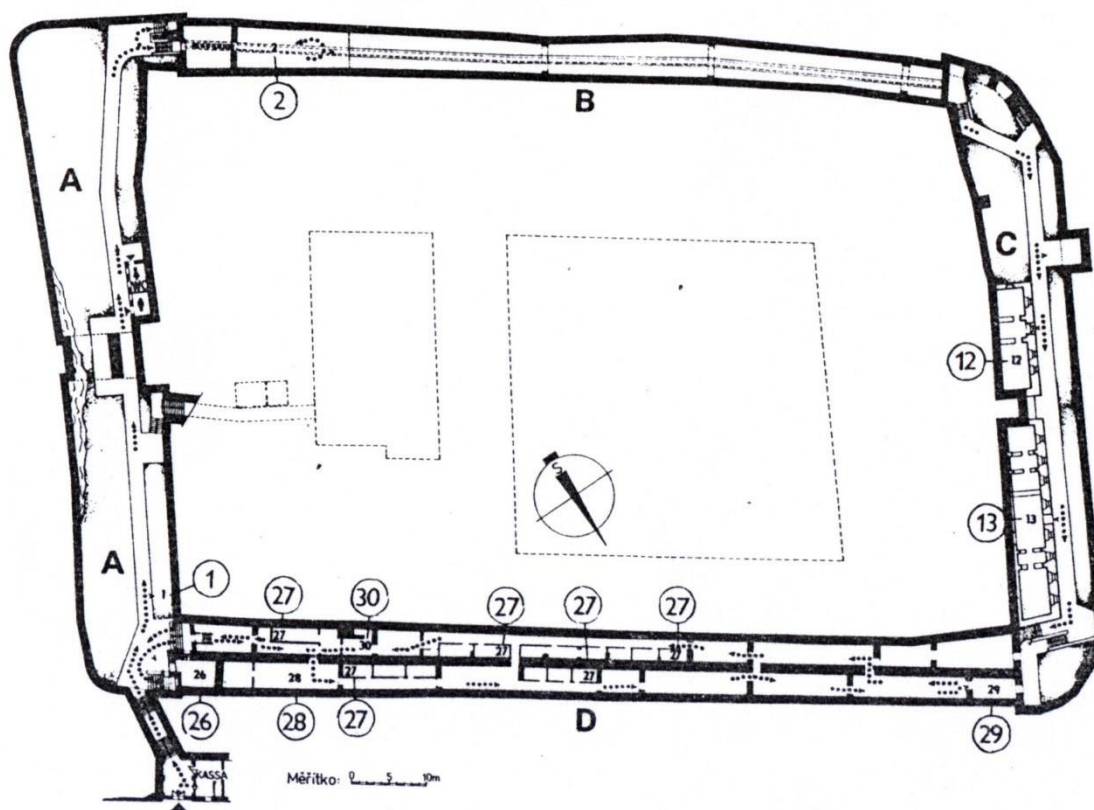
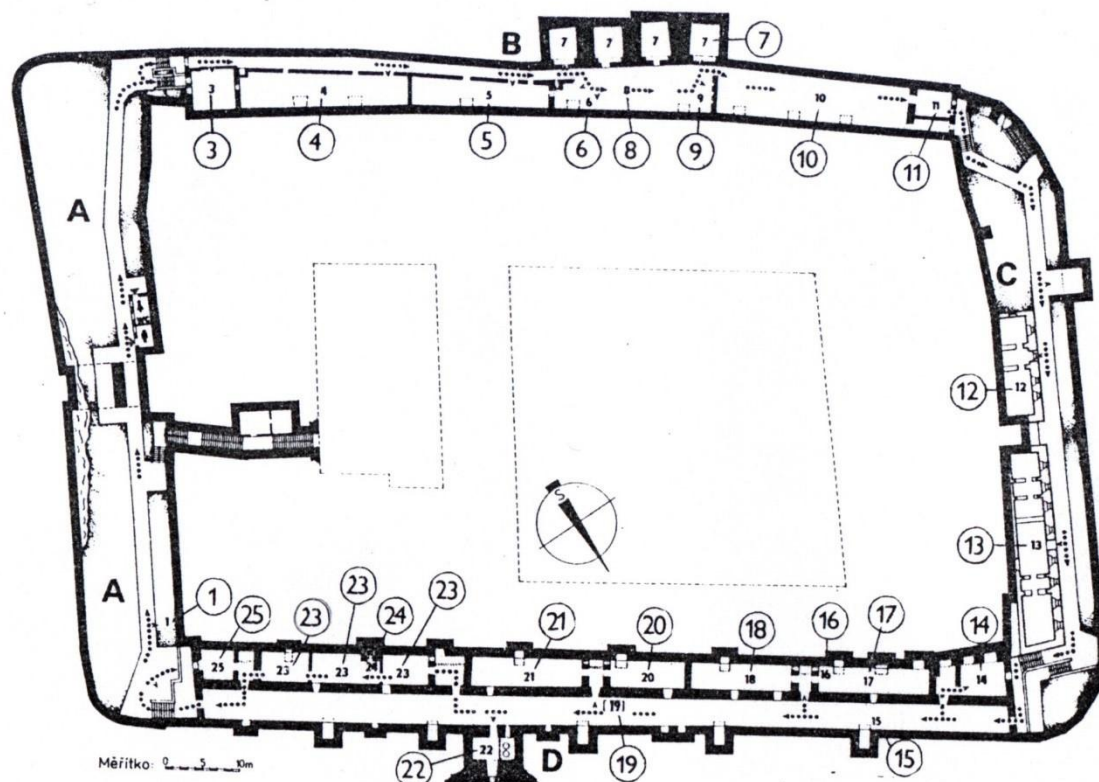

KASEMATY

M Hrad
Špilberk
MΣ

PRISKRIBO DE KAZEMATOJ

A. ANTAŬA FOSAĴO (ORIENTO)

1. Plano de tranĉeoj kaj kazematoj - adapto al malliberejo.

B. SUDAJ KAZEMATOJ (TIEL NOMATA LEOPOLD-TRAKTO)

2. Restaĵoj de la drenadkanalo el la malantaŭa fosaĵo. Onidiroj pri malliberuloj ligitaj al la "ratkanalo" estas kompleta elpenŝaĵo de pli postaj tempoj.
3. Ĉambro por prizonaj gardistoj.
4. Ĉelo por 29 malliberuloj.
5. Ĉelo por 23 malliberuloj - la instalado de torturinstrumentoj memorigas pri unu el la falsaj legendoj pri la torturĉambroj de Ŝpilberk.
6. Ekzemploj de pridemandadoj laŭ la "torturleĝo" kaj la uzo de instrumentoj laŭ gravuraĵoj en la Krima Kodo de Maria Tereza el 1769.
7. Panfornoj, poste detruitaj kaj iliaj kamentuboj vastigitaj en ventoladŝaktojn.
8. Ĉelo por 27 malliberuloj - la difektita muro de la koridoro estis forigita de plejparto de ĝi en 1980.
9. Memorigilo pri unu el la plej famaj legendoj de Ŝpilberk. Sensenca onidiro pri malfidelaj virinoj, kiuj estis murigitaj kaj havis akvon gutegantan sur iliajn kapojn.
10. Ĉelo por 50 malliberuloj.
11. Ĉambro de la gardisto.

C. MALANTAŬA FOSAĴO (OKCIDENTA)

12. Restaĵoj de prizona konstruaĵo sur la teretaĝo. Ĉelo por 8 malliberuloj, halo kun kameno kaj ĉambro por 2 gardistoj.
13. Fundamentoj de duetaĝa prizona konstruaĵo. Sur la teretaĝo, ĉeloj, tiel nomataj kelkarceroj por 16, 22 kaj 8 malliberuloj, ĉambro por 2 gardistoj. La unua kaj dua etaĝoj estis origine destinitaj por tiel

nomataj ŝtataj malliberuloj kaj personoj de pli alta statuso. Poste, sur la dua etaĝo, estis apartamento por la profuso (prizoneja administranto). En aliaj partoj, tajlora kaj ŝuista metiejo kaj prizona hospitalo. Verŝajne, la kolonelo de la Panduroj, barono Trenck, kiu mortis ĉi tie en 1749, ankaŭ estis malliberigita sur la supra etaĝo de ĉi tiu konstruaĵo

D. NORDAJ KAZEMATOJ (TIEL NOMATAJ JOSEPHINE TRACT)

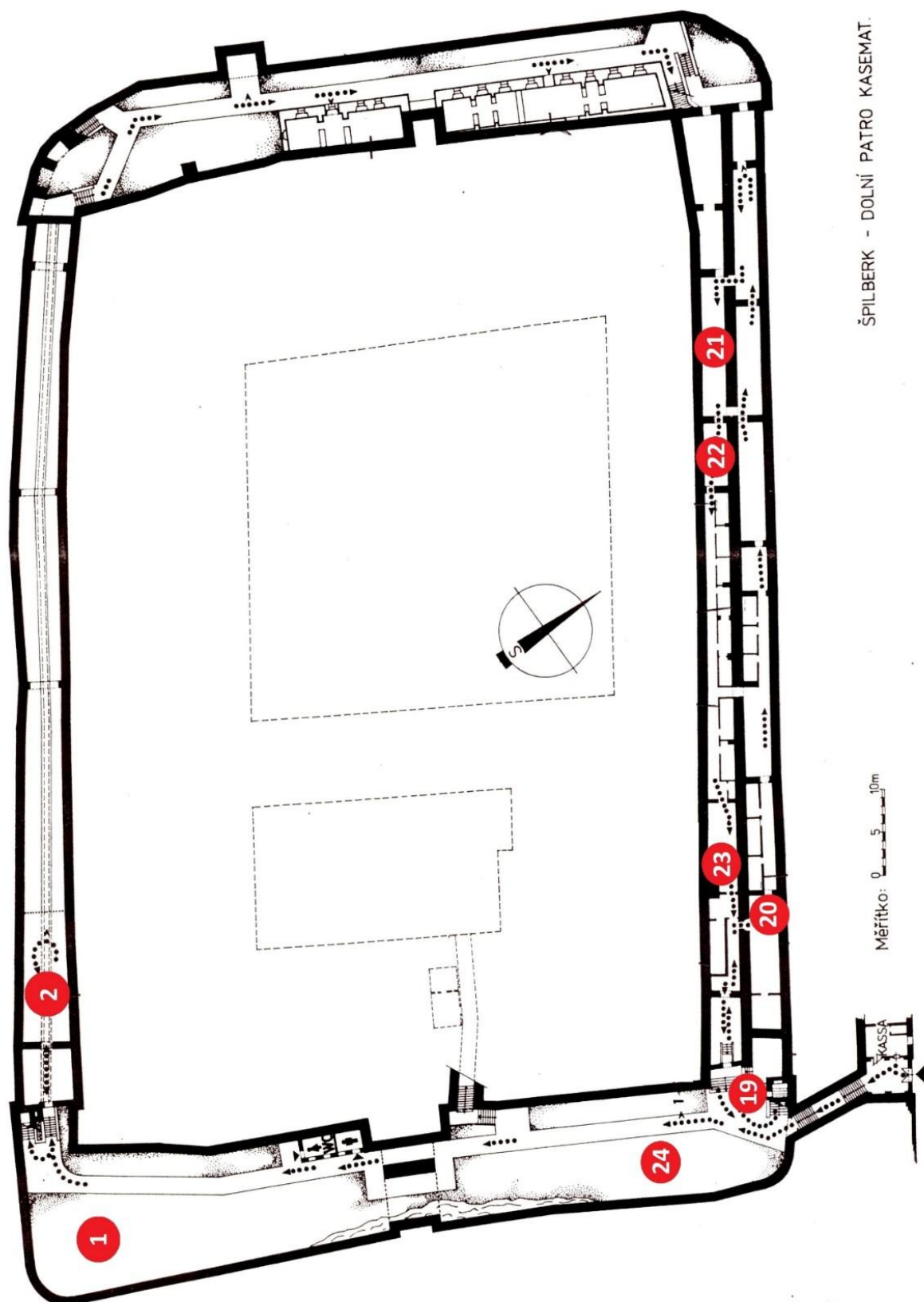
- 14.** Ĉambro de la prizonestro kun antaŭĉambro.
- 15.** Tegmentfenestroj - antaŭ 1880 ili estis murigitaj kaj la supertera parto detruita. Parte restaŭritaj en 1992.
- 16.** Kahelfornoj estis hejtitaj per la fornoj en la antaŭĉambroj, hejtitaj per fagoligno.
- 17.** Ĉelo por 21 malliberuloj.
- 18.** Ĉelo por 18 malliberuloj.
- 19.** Malfermaĵo inter la supra kaj malsupra etaĝoj, origine eble uzata por la transporto de stokita materialo. Ĝi ne estis uzata dum la ekzisto de la malliberejo kaj verŝajne estis murigita. Onidiroj pri malliberuloj ĵetitaj al la malsupra etaĝo kaj malsatmortigitaj estas elpenŝaĵo.
- 20.** Ĉelo por 12 malliberuloj.
- 21.** Ĉelo por 22 malliberuloj.
- 22.** Prizona kuirejo.
- 23.** Ĉelo por 33 malliberuloj. Transversaj muroj el 1833, kiam nur korektoj por mallongdaŭraj pligravigitaj punoj estis establita el la originalaj ĉeloj.
- 24.** Ŝtuparo konektanta la kazematojn kun la norda alo de la kastelo estis konstruita por vizitantoj en 1939-1941 en la loko de la antaŭa tegmentfenestro.
- 25.** Ĉambro por la gardisto. Antaŭe konata kiel la ĉelo de Trenck. Dum lia malliberigo, la kazematoj ne estis uzataj por prizonaj celoj.
- 26.** Ĉambro por la gardisto. Poste kadavrodeponejo.
- 27.** Konstruaj modifoj fare de la germana armeo por kovri la garnizonon de Špilberk ekde la fino de la Dua Mondmilito (vintro 1944-1945).

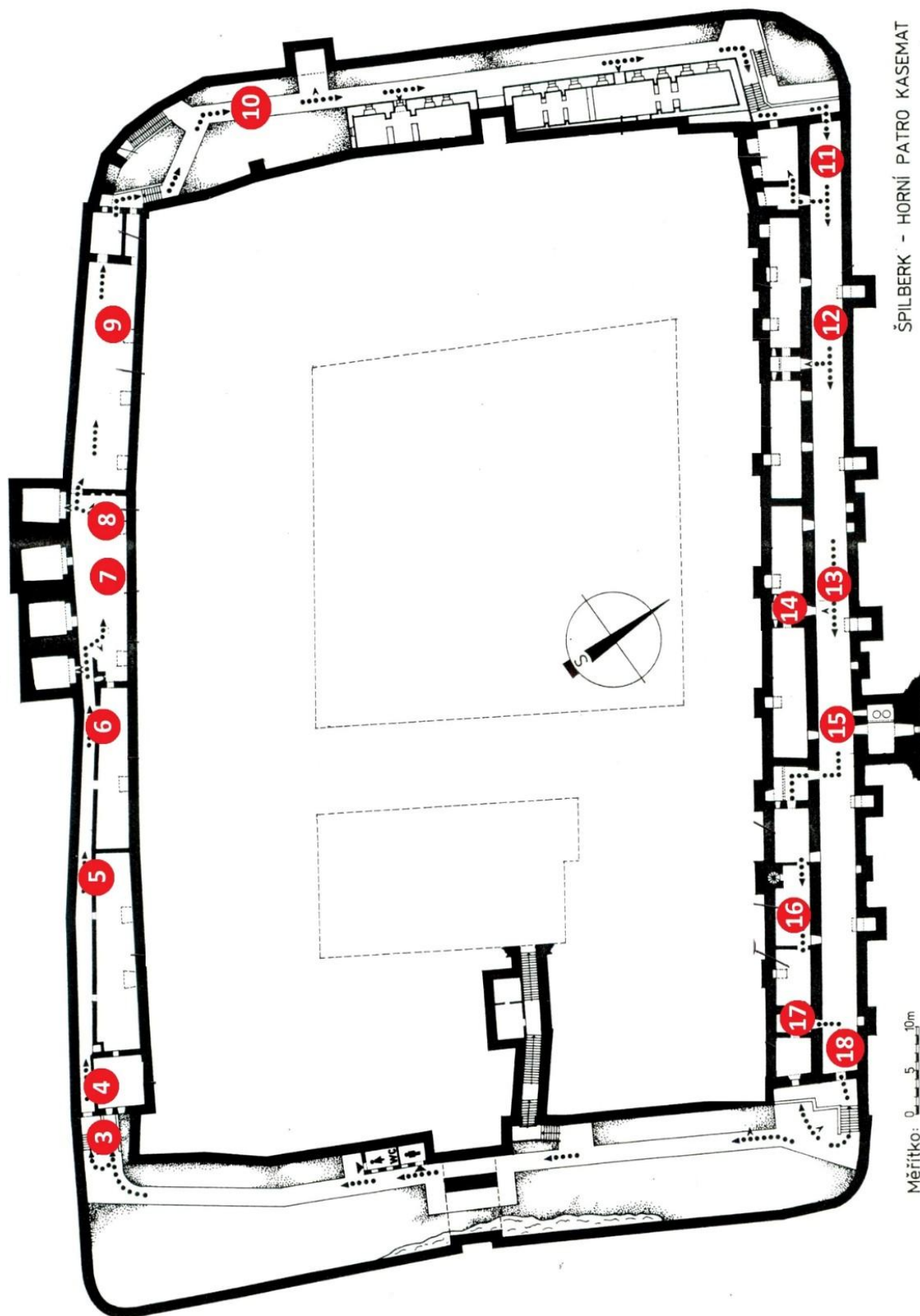
28. La tiel nomataj Josefinaj kelkarceroj. Lignaj ĉeloj por la plej gravaj krimuloj, kondamnitaj al ĝismorta malliberigo. Forigo en 1790 laŭ ordono de imperiestro Leopoldo la 2-a. Estis 29 sur la suba etaĝo en 1785. Nuna aspekto de 1992. La legendo pri imperiestro Jozefo la 2-a, kiu supozeble enŝlosigis sin ĉi tie dum horo kaj poste nuligis ĉi tiun punon, kontraŭdiras historian fakton.

29. Ĉambro de la gardisto, antaŭe instalita kiel torturĉambro por vizitantoj.

30. Torso de ŝaltpanelo por telefoncentraloj de Siemens und Halske.

INSPEKTA PUNKTO

ŠPILBERK - HORNÍ PATRO KASEMAT

Měřítko: 0 5 10m

1. FRONTA FOSAĴO

Sinjorinoj kaj sinjoroj,

Bonvenon al la Nacia Kultura Monumento, Kastelo kaj Fortikaĵo Špilberk, hejmo de la Urba Muzeo de Brno.

Post momento, ni vizitos la kazematojn, kiuj en la 18-a jarcento famiĝis kiel unu el la plej malbonaj kelkarceroj en nia teritorio.

La kazematoj estis konstruitaj laŭ ordono de Maria Tereza en 1742, kiel parto de la novaj, barokaj fortikaĵoj de Špilberk.

La fosaĵo, en kiu ni troviĝas, origine ĉirkaŭiris la tutan perimetron de la kastelo (indiku). Por ke la tiamaj militingeneroj plifortigu la flankajn murojn kaj, ĉefe, gajnu pli da spaco por la plifortigita kastela garnizono, ili konstruigis ĉi tiujn brikajn koridorojn - KAZEMATOJN - en la iamajn flankajn fosaĵojn. Loze tradukite: "mallumaj spacoj". Tamen, laŭ milita terminologio, KAZEMATO estas koridoro aŭ ĉambro, kiu estas parto de la fortikaĵoj kaj devas esti rezistema al bombado aŭ bombado. Estis pluraj tipoj de tiaj kazematoj. Ĉi tie en Špilberk ni havas du. La koridoroj malantaŭ mi (montru) devis servi kiel magazeno por militaj provizoj, kaj sur la unua etaĝo estis panfornoj, kiuj devis provizi la lokan garnizonon dum

milita konflikto. La kazematoj en la apuda fosaĵo (montru) devis esti uzataj kiel ŝirmejo por la armeo - ili povis gastigi ĝis 1200 virojn. Tamen, ne estis tia grava konflikto kiel dum la sveda sieĝo (1645), do la kazematoj neniam estis uzataj tiomgrade en sia origina, milita funkcio. En la sekvaj jaroj ili estis uzataj kiel magazeno por militaj provizoj.

Fundamenta turnopunkto en ilia funkcio estis en 1783, kiam imperiestro Jozefo la 2-a vizitis Ŝpilberk kaj ordonis rekonstrui ĉi tiujn militajn koridorojn por malliberejaj celoj. Kiel parto de siaj reformoj, kiujn li daŭrigis post sia patrino Maria Tereza, li ankaŭ abolicis la mortopunon. La alternativo por la plej malbonaj krimuloj - insidmurdistoj kaj seriaj murdistoj, devis esti vivdaŭra ĉenpuno en du provincaj fortikaĵoj. Por kaptitoj el interna Aŭstrio, la fortikaĵo Schlossberg (legu Ŝlosberk) en Graz (hodiaŭ ne plu ekzistas) estis destinita. Por murdintoj el Bohemio, Moravio, Silezio kaj Galegio, Ŝpilberk en Brno estis destinita.

Ĉi tiuj plej gravaj krimuloj estis ĉenitaj al malgrandaj lignaj ĉeloj sur la suba etaĝo de la kazematoj, kiujn ni vidos ĉe la fino de la turneo. Kiel mi ankaŭ mencias, la etoso tie estis terura, malliberuloj ne rajtis forlasi ĉi tiujn kelkarcerojn sub neniuj cirkonstancoj, do vivprizono en Ŝpilberk daŭris relative mallonge, sed en teruraj kondiĉoj. Ni parolas pri semajnoj, maksimume monatoj.

La supraj etaĝoj estis destinitaj por pli malpezaj krimuloj, t.e. rabistoj, falsigistoj de oficialaj dokumentoj aŭ krimbruligantoj. Tamen, ili ne estis ĉenitaj al siaj ĉeloj, ili devis labori. La oficiala nomo de la malliberejo estis "Prizonejo ĉe la Fortikaĵo Ŝpilberk" kaj ĉi tiuj malliberuloj devis labori sin por resaniĝi. Tio estis peza mana laboro farita ĉefe dum la konstruado de la Fortikaĵo Ŝpilberk, ses tagojn semajne, sep horojn tage. La malliberuloj estis liberaj nur dimanĉojn. La kazematoj estis uzataj por prizonaj celoj dum ĉirkaŭ kvindek jaroj kaj poste, pro nekontentigaj kondiĉoj, estis abolicitaj en la 1830-aj jaroj kaj tute ĉesis esti uzataj.

Dume, en la unua duono de la 19-a jarcento, la supra parto de la kastelo estis rekonstruita por prizonaj celoj. Tiutempe, Ŝpilberk komencis esti nomata la Malliberejo de Nacioj. En pli postaj jaroj, krom gravaj krimuloj, ankaŭ politikaj deliktuloj el diversaj partoj de la Habsburga monarkio estis malliberigitaj ĉi tie - precipe hungaraj jakobenoj (1795), italaj patriotoj (1822-1835), polaj revoluciuloj (1847-1848). En 1855, pro ĝia malbona stato, la malliberejo ĉe Ŝpilberk estis fermita kaj la armeo revenis ĉi tien. Tamen, ĝi jam ne estis fortikaĵo, sed nur kazerna konstruaĵo. Dum la Dua Mondmilito, la Wehrmacht havis sian bazon en Ŝpilberk, kiu rekonstruigis ĝin en modelan kazernon por la germanaj armetrupoj, kaj fine de la milito, ĝi ankaŭ intervenis en la nordajn kazematojn, kie oni devis krei ŝirmejon por la loka garnizono, simile al en la 18-a jarcento. La ĉeĥoslovaka armeo uzis Ŝpilberk eĉ post la milito, ĝis 1959. En la 1960-aj jaroj, la Urbomuzeo de Brno translokiĝis al la kastelo, kiu ankoraŭ estas tie hodiaŭ. Tie estas muzeaj ekspozicioj kaj prezentoj. Nuntempe, tiuj ekspozicioj ankaŭ inkluzivas la kazematojn, kiuj estas unu el

la plej malnovaj publike alireblaj vidindaĵoj kun gvidataj rondiroj en Brno. Ili estis malfermitaj en 1880. Tamen, ne plu kiel malliberejo, sed kiel la unua parto de Špilberk alirebla al la publiko por turistoj. Tiel komenciĝis nova kaj ĝis nun plej longa ĉapitro en la historio de kazematoj. Por igi la klarigon pli alloga, la gvidistoj de la tempo komencis rakonti diversajn legendojn. Unu el ili temas pri la ratkanalo. Ni vizitos ĉi tiun areon post momento.

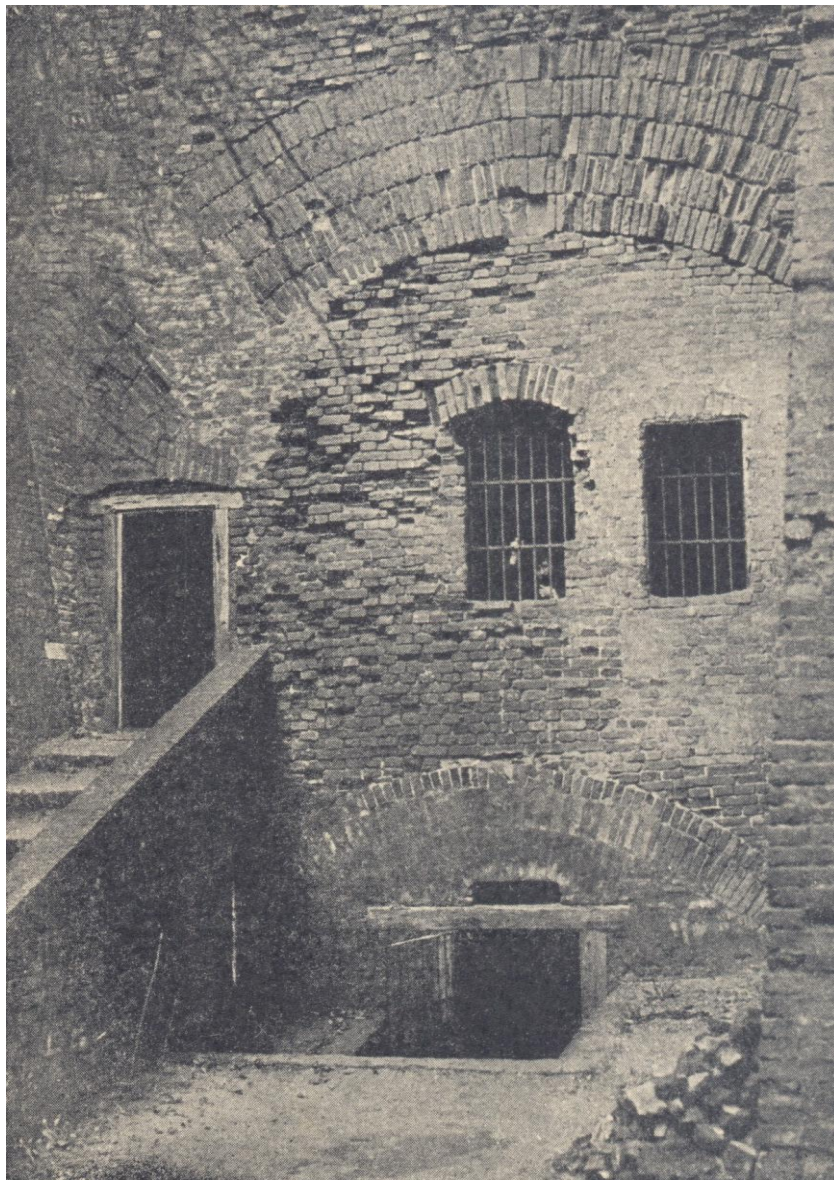
2. LA TIALNOMATA RATA KANALO

La Rata Kanalo estis menciita ekstere. Jen la konstruaĵo antaŭ vi (montru al la kanalo). Laŭ malnovaj gvidlibroj, la plej malbonaj krimuloj estis ĉenitaj al ĉi tiuj truoj per siaj piedoj, ĉe la fundo de la kanalo, kaj poste lasitaj tie al la kompato de la malsataj ratoj. Kiel menciite komence, ĉi tio estas nur onidiro. Fakte, ĝi estis drenada kanalo, kiu supozeble drenis akvon el la antaŭa kaj malantaŭa fosaĵoj. Koncerne la ratojn, ili eble estis ĉi tie en la 18-a kaj 19-a jarcentoj, sed ili certe ne uzis ilin por tiaj kruelaj punoj. Ĉi tion indikas ankaŭ la fakto, ke ĉi tiu koridoro neniam estis uzata por prizonaj celoj.

Ĝi ne estas signife modifita laŭ konstruado. Ne estas tegmentfenestroj ĉi tie por provizi freŝan aeron kaj taglumon, kaj eble neniam estis kahelforno ĉi tie. Ĉi tiu tunelo povas ŝajni al ni kiel kelo. Fakte, ili uzis ĉi tiun spacon kiel kelon. Unue por milita materialo kaj en pli postaj jaroj ankaŭ por manĝaĵstokado.

Malliberejoj estis tenataj sur la supra etaĝo, kiun ni vizitos post momento. Tie vi vidos, kiel aspektis la kazemata malliberejo fine de la 18-a jarcento, kiam la malliberejaj kondiĉoj ĉe Špilberk estis klare la plej malbonaj.

3. ENIREJO AL LA SUDAJ KAZEMATOJ

Malliberejoj certe implikas fuĝoprovojn.

Eskapi el la kazematoj ne estis facila tasko. Kiam malliberulo estis alportita ĉi tien, oni forigis liajn transportajn katenojn kaj donis al li permanentajn krurajn katenojn pezajn 2,5-4 kg. Ĉi tiuj estis nititaj kaj la malliberulo devis porti ilin dum la tuta daŭro de sia puno. Ili povis esti forigitaj nur escepte kiam lia vivo estis en danĝero. Krome, ĉeno ĉirkaŭ duonmetron longa estis metita inter liajn kruojn por malfaciligi movadon. Se la malliberulo tamen decidis eskapi, li devis kuri el sia ĉelo kun ĉi tiuj pezaj katenoj al la antaŭa gardejo, kiun ni rigardos post momento. Tie, kompreneble, patrolis armitaj gardistoj. Se li superfortis ilin, li devis "kuri" al la antaŭa fosaĵo. Kiel vi verŝajne rimarkis komence, estas muroj ĉirkaŭ ni. Krome, ne forgesu, ke ĉi tio estas malofita en Špilberk; iam ĉi tie funkciis du institucioj. La civila malliberejo en la kazematoj kaj la resto de Špilberk funkciis kiel milita fortikaĵo. Soldatoj regule patrolis la murojn, kaj se ili vidis iun ajn el la kaptitoj provi eskapi, ili povis agi.

Do, pure teorie, ne eblis eskapi el la kazematoj. Ni rigardos la gardejon post momento.

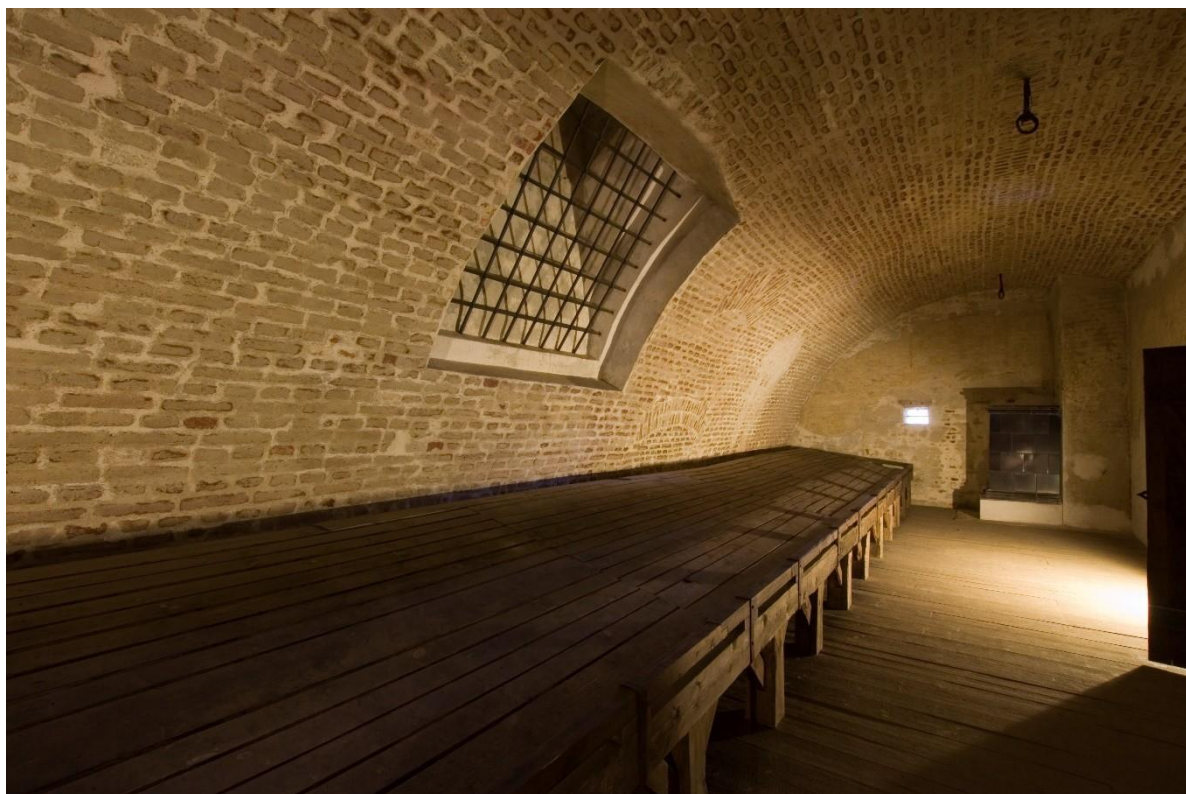
4. GARDISTEJO

Gardistejoj estis lokitaj komence kaj fine de ĉiu koridoro, kaj inter ili estis amasĉeloj, desegnitaj por 11 ĝis 50 malliberuloj. Kiel vi vidos, la ekipaĵo de la gardistejoj estis tre simpla. Ligna planko, tablo, benko kaj kahelforno. Hodiaŭ, la koridoroj ŝajnas al ni tre malvarmaj kaj mallumaj. Tio estas ĉar ili estas neloĝataj. Tamen, atentu, ke ĉi tiu spaco estis loĝata en la 18-a jarcento kaj prizorgata tutjare. Do en la vintraj monatoj ĝi estis hejtita ĉi tie, sed kompreneble modere, ĉar hejtado estis multekosta kaj krome, la malliberuloj pasigis grandan parton de la tago ekstere laborante. Ili nur revenis al la kazematoj vespere por manĝi kaj dormi. La lumigado estis simila ĉi tie, mi mencias tion

poste. Do venu internen kun mi. Komence de la koridoro vi vidos la gardistejon kaj poste ni malrapide moviĝos al la unua ĉelo.

5. ĈELO POR 29 MALLIBEROJ

Ni nun staras antaŭ ĉelo por 29 malliberuloj (montru al la ĉelo). Ili laboris dumtage kaj revenis al siaj ĉeloj vespere. Ili dormis kune unu apud la alia sur tiu longa ligna lito. Ili estis katenitaj kaj tage kaj nokte. La gardistoj kontrolis la katenojn ĉiuvespere kaj poste la ĉeloj estis inspektitaj. Por sekurigi ilin, la gardistoj devis ligi kune 3-5 virojn, kiuj kuŝis unu apud la alia, kaj pasigi alian ĉenon tra iliaj kruraj katenoj kaj poste alkroĉi ĝin al pendseruro ĉe la fundo de la lito. La problemo estis, kompreneble, ĉu iu volis iri al la necesejo. Por tio oni uzis lignajn sitelojn, kiuj estis haveblaj en la ĉeloj. Ili devis iri vespere aŭ matene. Cetere, la malliberuloj ankaŭ devis porti tiujn sitelojn laŭ sia laborpriskribo. Ne nur en la kazematoj, sed tra la tuta fortikaĵo. Laŭ raportoj, tio daŭris 3-4 horojn tage, relative grandan parton de la labortago. Vi scias, ke la kazematoj verŝajne ne odoris tre bone. Persona higieno en la 18-a jarcento estis je tute alia nivelo ol hodiaŭ, precipe ĉi tie en la kazematoj. Ne estis duŝejoj aŭ banĉambroj. Krom la sitelo por fekaĵoj, estis du pliaj en la ĉeloj. Unu kun trinkakvo kaj la alia kun utila akvo. Ĉiutage, la malliberuloj devis lavi sin plene kaj kombi siajn harojn, kaj nur tiam ili estis elkondukitaj el la ĉeloj por fari sian laboron.

Se vi vidis la ĉelon, ni povas pluiri al la tiel nomata torturĉambro.

6. LA TIALNOMATA TORTURĈAMBRO

La instalaĵo, kiun vi vidas antaŭ vi, rilatas al simila torturĉambro, kiu estis parto de la originala 19-jarcenta kazemata turneo-ekspozicio. La torturĉambro tiutempe estis kreita por igi la turneojn pli allogaj. La torturleĝo, kiun ĉi tiu instalaĵo prezentas, neniam estis praktikata en la kazematoj. Unue, ĝi estis aboliciita de Maria Tereza en 1777, ĉirkaŭ ses jarojn antaŭ ol la unuaj malliberuloj alvenis en la kazematojn, sed ĉefe ĉar kondamnitaj alvenis en la kazematojn nur post kortuma verdikto. Fakte, ekzistis ĉelo por 23 malliberuloj, kies ekipaĵo estis identa al la ĉelo, kiun ni vidis antaŭ momento. Fine, tiel aspektis ĉiuj kazemataj ĉeloj fine de la 18-a jarcento.

La tria ĉelo en la vico situas en ĉi tiuj lokoj. (Movu al la panfornoj) Vi povas vidi la fundamentojn de brikmuro sur la tero (montru). Do ĉi tiu ĉambro ankaŭ estis origine fermita.

7. PANOFORNOJ

La ĉambroj dekstre de mi (montru al la ĉambroj) eble similas al aliaj ĉeloj pro la kradoj. Sed tio ne estas vera, tiuj spacoj rilatas al la originala, milita funkcio de la kazematoj. En la enkonduko, la panfornoj estis menciitaj, kiuj troviĝis en tiuj kvar ĉambroj, kaj en kazo de minaco al la fortikaĵo, ili povis baki panon por 5 mil homoj. Kiam la kazematoj estis transformitaj en malliberejon, tiuj fornoj poste estis detruitaj kaj la restantaj kamentuboj estis pligrandigitaj kaj tiuj ĉambroj poste estis uzataj kiel tegmentfenestroj por ke freŝa aero kaj taglumo povu flui en la malliberejon.

8. VIRINA MALLIBEREJO

Laŭ legendo el la frua 20-a jarcento, malfidelaj virinoj devis esti malliberigitaj ĉi tie, sed tio estas sensencaĵo.

Bonvolu noti, ke same kiel malliberejoj estas dividitaj en virajn kaj virinajn malliberejojn hodiaŭ, la sama principo estis aplikata en la 18-a jarcento.

La kazematoj estis destinitaj NUR POR VIROJ. Virinoj havis sian propran malliberejon sub Špilberk, la tiel nomatan hornwerk.

Virinoj estis senditaj tien pro gravaj krimoj, similaj al tiuj, pro kiuj viroj estis senditaj al la kazematoj. Por la plej malbonaj el ili, virinaj murdistinoj kondamnitaj al ĝismorta malliberigo, ĉeloj similaj al tiuj destinitaj por viroj ĉi tie en la kazematoj estis preparitaj en ĉi tiu malliberejo.

9. LA PLEJ GRANDA KAZEMATA ĈELO (50 malliberuloj)

Ni ĵus eniris la iaman plej grandan kazematan ĉelon. Ĝi estis origine gipsita per blanka kalkstuko, kiel la tuta interno de la malliberejo. Estis ligna planko sur la tero kaj du longaj litoj por 50 malliberuloj staris ambaŭflanke de la muro. En la angulo, maldekstre de mi (montru), estis kahelforno, do ankaŭ ĉi tiu ĉelo havis hejtadon. Se ili bezonis aeron, ili devis nur malfermi la tegmentfenestrojn, tiujn kraditajn malfermaĵojn (montru la tegmentfenestrojn) en la supra parto de la trezorejo. En ilia supra parto estis fenestrovitroj, kiujn oni povis fermi okaze de malbona vetero. La lumigado en la kazematoj nokte estis minimuma. Certe ne estis tiom da lumo ĉi tie kiom hodiaŭ danke al elektro. Laŭ la regularo, ili havis nur tri olelampojn por lumigi unu, proksimume 110-metran longan koridoron. Estis preskaŭ mallume nokte. La lampoj pli-malpli helpis ilin orientiĝi en la spaco, la gardistoj havis siajn proprajn stanolanternojn kun kandeloj. Se la malliberuloj provus eskapi el ĉi tiu ĉelo, ili ne povus eskapi tra la pordo malantaŭ mi, kiu kondukas al la malantaŭa fosaĵo. Tiutempe, la ĉambro malantaŭ mi funkciis kiel gardistejo, kie estis la gardistoj, kaj tiu pordo ne estis tie tiutempe. Vi certe scivolas kial. El simpla vidpunkto. Dum tumulto, la malliberuloj povis uzi nur la elirejon al la antaŭa fosaĵo. Per ĉi tiu simpla rimedo, la gardistoj teorie povus malhelpi pli grandan nombron da malliberuloj provi eskapi.

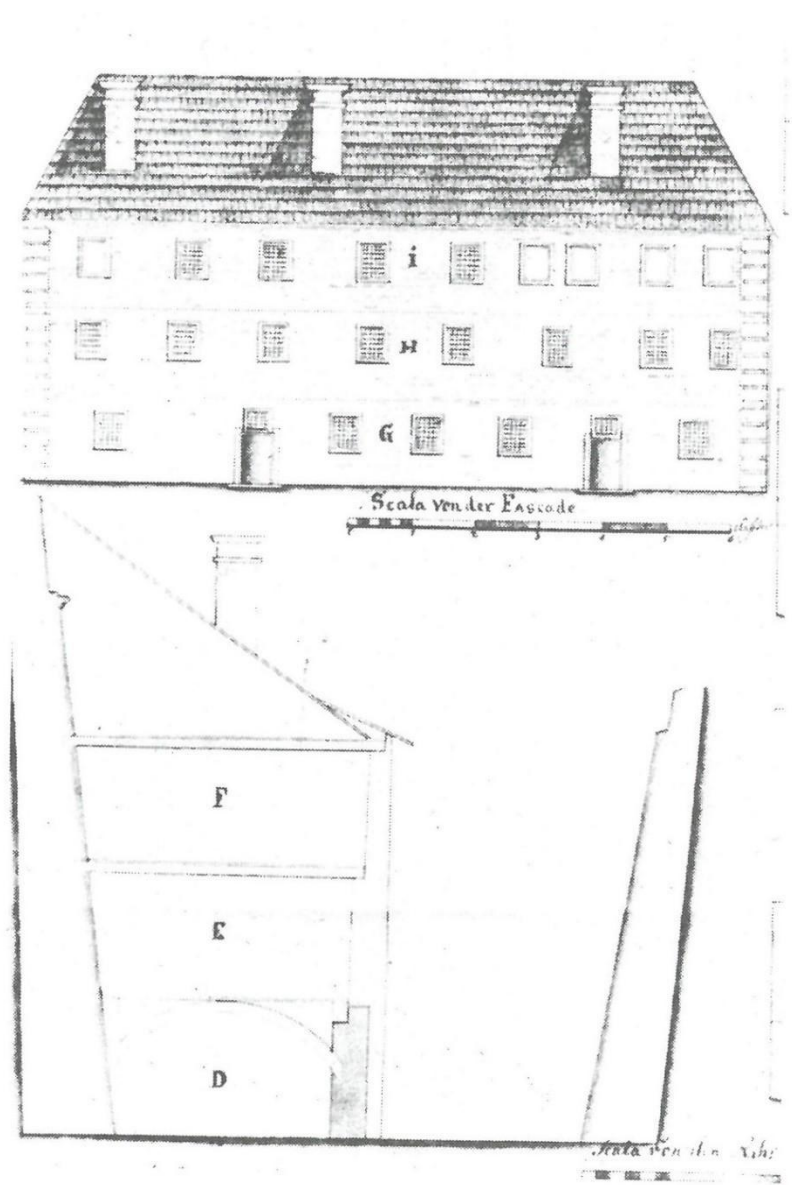
10. MALANTAŬA FOSAĴO

Ni nun estas en la malantaŭa fosaĵo, kiu aspektis alimaniere fine de la 18-a jarcento. Granda parto de ĉi tiu spaco estis okupita de du konstruaĵoj, kies fundamentojn vi povas vidi antaŭ vi (montru al la fundamentoj de la konstruaĵoj). Tiu, kiu staris pli proksime al ni, estis pli malgranda, la dua konstruaĵo estis duetaĝa. Kiam Jozefo la 2-a fondis la kazematan malliberejon en 1783, ili unue devis strukture modifi la koridorojn. Kiel jam menciite, ilia origina celo estis milita, do ne estis ĉeloj aŭ gardistejoj. Tiuj estis malplenaj tuneloj kun barela volbo. Ĉeloj kaj gardistejoj estis konstruitaj en ĉi tiujn tunelojn. Kaj pro tio, antaŭ ol ĉi tiuj koridoroj estis rekonstruitaj, la unuaj malliberuloj estis metitaj en ĉi tiujn konstruaĵojn en la fosaĵo.

La teretaĝo estis destinita por la plej seriozaj kondamnitoj, kiuj estis malliberigitaj en la tiel nomataj kelkarceroj. La pli malpezaj malliberuloj estis metitaj en la ĉelojn sur la unua etaĝo, kaj estis ankaŭ apartamentoj por la gardistoj. Sur la supra etaĝo estis ĉambroj por eminentaj malliberuloj kaj la apartamento de la ĉefa profuso, t.e., la direktoro de la malliberejo. Post mallonga tempo, tiuj ĉeloj estis troloĝataj kaj la rekonstruo de la nordaj kazematoj devis esti akcelita (montru al la enirejo al la nordaj kazematoj), kiujn ni rigardos poste. Kiam la norda koridoro komencis esti uzata por malliberigo, tiuj konstruaĵoj ŝanĝis sian originan funkcion. Tajlora

kaj ŝuista metiejo estis kreitaj sur la teretaĝo kaj prizona hospitalo estis metita sur la unuan

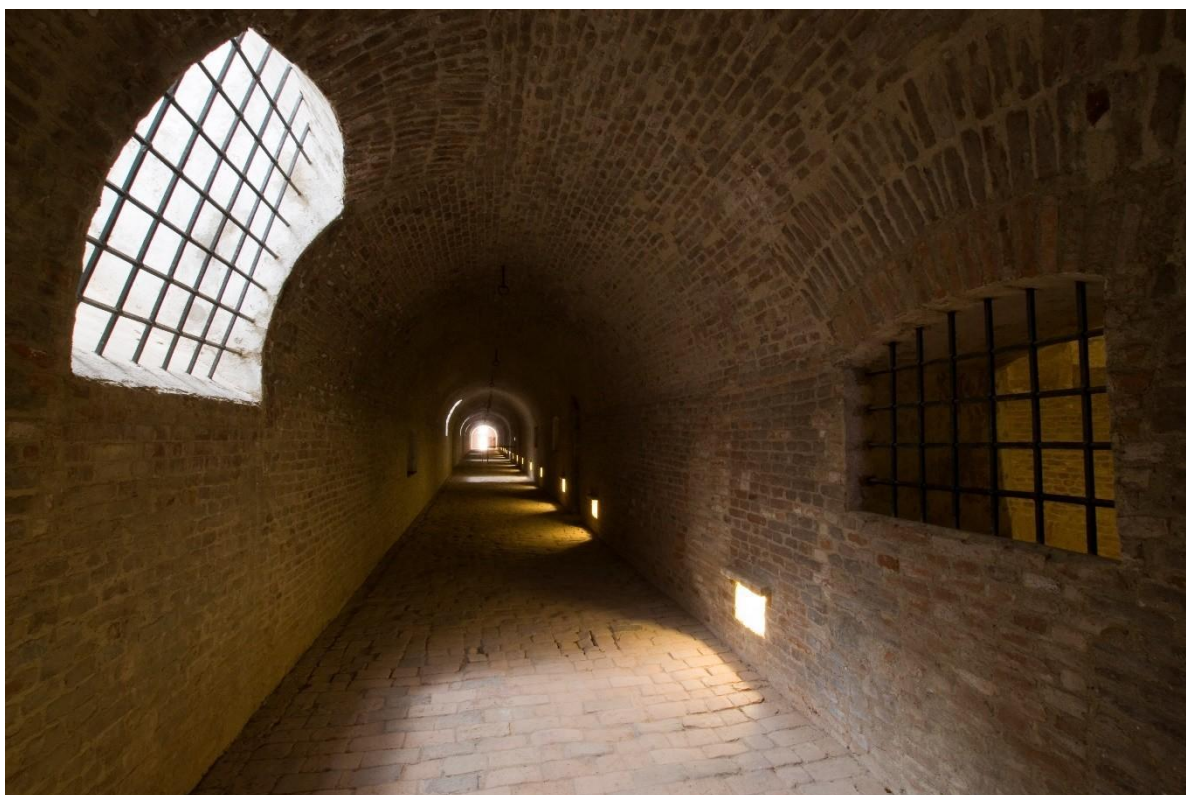
etaĝon.

11. GARDISTEJO

Kiam tiuj koridoroj estis transformitaj en malliberejon, la flanka koridoro, origine ankaŭ trairanta koridoro (direktanta al la ĉeloj), estis dividita en plurajn ĉambrojn. Gardistejoj por la gardistoj estis metitaj komence kaj fine (instigi vizitantojn rigardi en la gardejon) kaj kvin kolektivaj ĉeloj kun kapacito de 112 malliberuloj estis kreitaj inter ili. Entute, eblis meti ĉirkaŭ 240 kondamnitojn en la kazematojn. Tamen, la nombroj variis kaj ŝanĝiĝis konsiderinde en malsamaj periodoj. En 1791, estis rekordaj 349 malliberuloj (viroj kaj virinoj) en Špilberk. La minimumo, t.e. 50, estis metita ĉi tie en 1788. Averaĝe, inter cent kaj ducent malliberuloj estis malliberigitaj ĉi tie. Ni nuntempe ne havas la tutan nombron de malliberuloj, kiuj trapasis la kazematan malliberejon.

12. KORIDORO

La laboro de la malliberuloj konsistis ĉefe el fortikaĵa laboro. Ĉi tio estis farata ĉefe en la someraj monatoj. Se la milita komando petis malliberulojn labori, la soldatoj de la loka garnizono transprenis ilian superrigardon. La malliberuloj tial partoprenis en la konstruado kaj riparado de la fortikaĵa sistemo ne nur en Špilberk, sed ankaŭ en la urbo. Plejofte, tio postulis pezan manlaboron. La kondamnitoj ankaŭ estis uzataj por funkciigi la fortikaĵon, kio konsistis, ekzemple, el pumpado de akvo el la kastela puto, super kiu staris domo, interne de kiu estis pedalrado, en kiun oni metis ok malliberulojn, kiuj pedalis ĝin kaj tiel tiris akvon en la taglumon. Ĝi daŭris al ili ĉirkaŭ dek kvin minutojn kaj la volumeno de unu sitelo estis 50 litroj. Ili ankaŭ purigis la ĉefan kanalon kaj vintre forigis neĝon de la muroj por ke ĝi ne malsekigu. Ili ne nur purigis ĝin, sed ankaŭ helpis forporti ĝin de Špilberk. La kazemataj malliberuloj ankaŭ zorgis pri la funkciigo de la malliberejo mem. Ekzemple, ok viroj pasigis tri ĝis kvar horojn ĉiumatene portante sitelojn da fekaĵoj, kaj pliaj kvar poste purigis la fortikaĵon de ĉiuj malpuraĵoj. La laborlaboremo de la malliberuloj, kiun ni scias ne estis tre alta, ankaŭ estis grava problemo. Eĉ oni plendis, ke ili ne laboris kaj nur babilis inter si. La imperiestro

tiam ordonis, ke ilia laboro estu vere malfacila kaj ke ili estu pli atente kontrolataj, por ke la publiko ne havu malfavoran impreson.

Modelo de la puto kaj cisterno de Špilberk en la ekspozicio Kelkarcero de Nacioj (Urba Muzeo de Brno).

13. FARĜLIFTO

La spaco, kiun ni vidas antaŭ ni, estas ligita al la originala milita funkcio de la kazematoj. Por ke la soldatoj ne devu treni pezajn ŝarĝojn laŭlonge de la koridoroj, ili faciligis ilian laboron. Ĉi tiu spaco estis konstruita meze de la koridoro. Sur la volbo super ni (montru) estis pulio kun ŝnuro, per kiu ili povis tiri la materialon de la teretaĝo al la unua etaĝo. Dum la prizonaj tempoj, ĉi tiu spaco estis ĉirkaŭmurita pro sekurecaj kialoj.

14. ĈELO

Maldekstre de mi (por atentigi kaj instigi vizitantojn rigardi internen) estas parte meblitaj ĉeloj. Tiel ili eble aspektis fine de la 18-a jarcento. Estas ankaŭ manekenoj en la ĉeloj, por ke vi povu ricevi ideon ne nur pri la simpla interna meblaro: ligna planko, longa lito, lignaj siteloj kaj kahelforno, sed ankaŭ pri la vestaĵoj de la malliberuloj. La baza uniformo konsistis el pantalono kaj bluzo el zibelo, du ĉemizoj el kanabo, lanaj ŝtrumpoj, ledaj botoj kaj ĉapelo. Vintre, malliberuloj ricevis malnovajn militajn mantelojn. Ĉio laŭ la preskribita viena modelo.

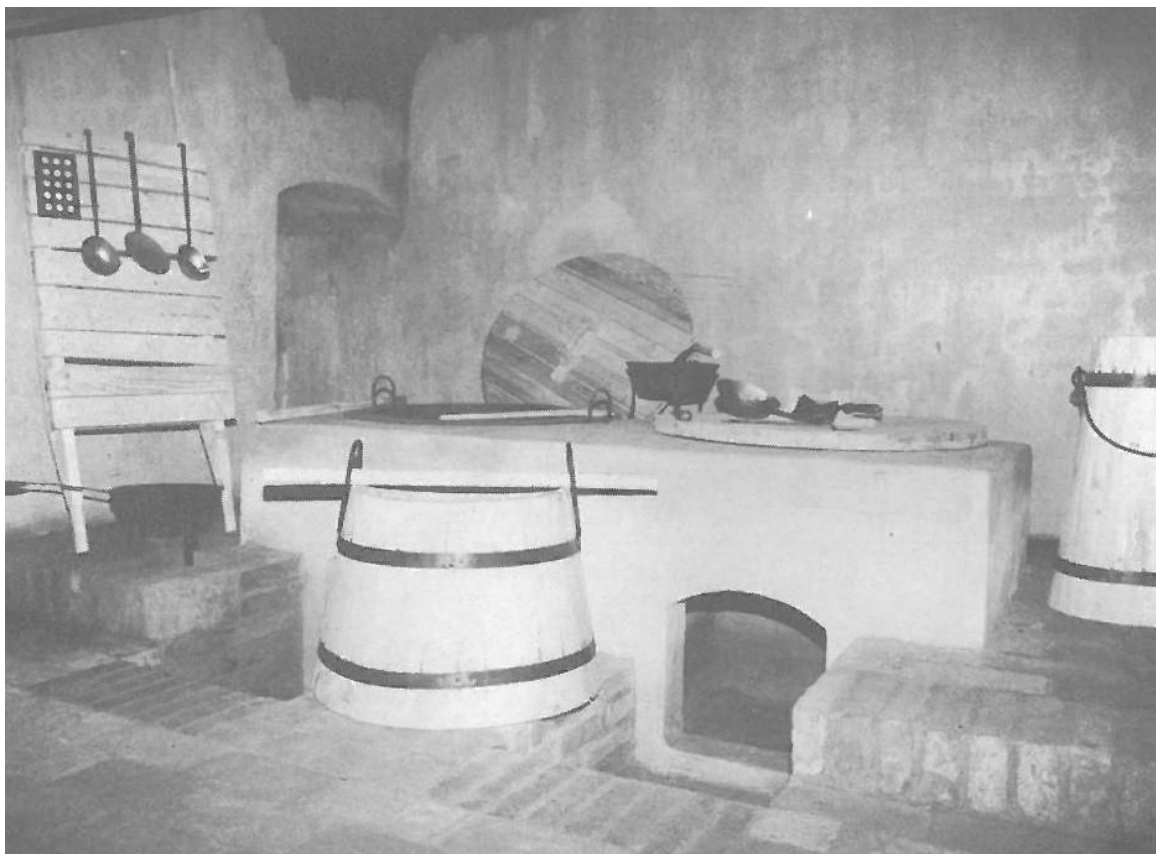
15. KUIREJO

Dekstre de mi (montru al la kuirejo kaj instigi vizitantojn rigardi internen) vi povas vidi rekonstruon de la kazemata kuirejo. La prizona dieto estis simpla. Ordinara kondamnito rajtis je tri kvaronoj de kilogramo da pano kaj akvo ĉiutage de lundo ĝis dimanĉo. Laboristaj malliberuloj tiam ricevis tri fojojn semajne - mardon, ĵaŭdon, dimanĉon - varman viandan manĝon kun kromplado kaj pano. Jam tranĉita bovaĵo pezanta kvaronon de kilogramo estis kuirita en kaldrono kune kun kromplado, kutime pizoj, grio, aŭ miksaĵo de ili, kaj legomoj. Kiel vi verŝajne povas imagi, ĉi tiuj porcioj estis nesufiĉaj por laboristaj malliberuloj, kaj tial en pli postaj jaroj, laŭ propeto de la prizona kuracisto, la pezo de pano en serviandaj tagoj estis pliigita al unu kilogramo tage.

Malliberuloj kondamnitaj sub Jozefo la 2-a al la plej severa puno, t.e., dumviva malliberigo, tute ne rajtis je varma manĝo! Ili ricevis nur reduktitajn porciojn de pano (malpli ol duona kilogramo tage) kaj akvo.

La "kuireja servo" ankaŭ videblas sur la tablo. La kondamnitaj manĝis per lignaj kuleroj el lignaj bovloj, en pli postaj jaroj el bovloj faritaj el nigra, fumita ceramikaĵo. La pretan manĝaĵon la malliberuloj liveris al la ĉeloj ĉiun vesperon post la fino de la laboro.

16. KOREKTAJ ĈELOJ KAJ ŜTUPAROJ

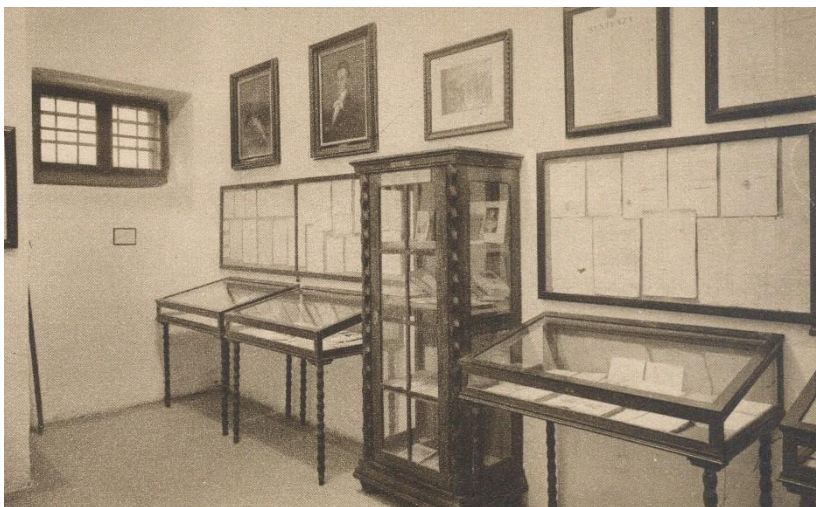

Nesufiĉa manĝaĵo kaj malbonaj kondiĉoj estis ofta fonto de malkontento. Maldisciplino ne estis tolerata en la malliberejo, sed la gardistoj ne rajtis arbitre puni malliberulojn per batadoj. Problemaj malliberuloj tial povis esti metitaj en apartigojn, en tiel nomatajn korektajn ĉelojn.

Ni nun estas en unu el ili. Ĉi tiuj pluraj ĉambroj estis kreitaj per konstruo en la 1830-aj jaroj (sub Jozefo la 2-a estis unu granda ĉelo) kaj estis destinitaj por malliberuloj, kiuj malobservis la prizonregulojn. Ĉi tiuj ĉeloj estis uzataj ĝis la fino de la funkciado de la kazematoj. En la 1820-aj jaroj, la supra parto de Špilberk estis rekonstruita en malliberejon, kien viroj el la kazematoj estis iom post iom translokitaj. Ĉi tiuj koridoroj estis fine tute malplenigitaj. Nur kelkaj meblitaj ĉambroj restis - denove ligna planko, unu aŭ du litoj kaj kahelforno, kiu funkciis kiel apartigo por problemaj malliberuloj. Kiam la kazematoj malfermiĝis al la publiko en 1880, oni decidis, ke parto de la unua etaĝo de la kazematoj estu prezentita kiel malliberejo por la famaj Špilberk-malliberuloj (vidu paĝojn 75 kaj 76). Ĉi tiu instalaĵo restis ĉi tie en preskaŭ senŝanĝa formo ĝis la fino de la 20-a jarcento. Tial multaj vizitantoj hodiaŭ opinias, ke ĝuste en ĉi tiuj ĉambroj estis malliberigitaj František Barono Trenck, Silvio Pellico aŭ Václav Babinský. Tamen neniu el ili estis en la kazematoj. Aŭ ili estis en Špilberk antaŭ ol la kazematoj estis transformitaj en malliberejon, kiel en la kazo de Barono Trenck, aŭ inverse, en la kazo de Václav Babinský, post kiam la kazemata malliberejo estis aboliciita.

Ŝtuparo

La ŝtuparo en ĉi tiu ĉambro ne estas baroka, sed estis konstruita ĉi tie de la germana armeo dum la Dua Mondmilito sur la loko de iama tegmentfenestro por konekti la Muzeon de Italaj Patriotoj sur la teretaĝo de la norda alo de la kastelo kun la nordaj kazematoj.

Vido de la ekspozicio de la Muzeo de Italaj Patriotoj sur la teretaĝo de la norda alo de la kastelo. En la maldekstra angulo de la foto estas la loko kie la ŝtuparo al la unua etaĝo de la norda alo de la kazematoj estis konstruita en 1939 - 1941, 1920-aj jaroj (Privata kolekto).

17.LA TIEL NOMATA ĈELO / GARDISTO DE BARONO TRENCK

En la 19-a jarcento (kiam la kazematoj unue estis uzataj por turneoj) ĉi tiu ĉambro estis prezentita kiel la ĉelo de la fama pandura komandanto František Baron Trenck (vidu paĝon 76), sed li estis malliberigita en konstruaĵo en la malantaŭa fosaĵo. Fakte, ĉi tio estis la gardistejo por la gardistoj.

18. FINO DE LA KORIDORO

Nun ni vidis la unuan etaĝon de la kazematoj, destinita por malgrandaj krimuloj. Krimuloj kiel defraŭdantoj, krimbruligantoj kaj diversaj rabistoj. Se oni estus kondamnita al dumviva malliberigo pro pripensita murdo sub Jozefo la 2-a, oni kondukus vin al la suba etaĝo de la kazematoj, al la plej malbona parto de la malliberejo. Tie estis pli-malpli klare, ke oni neniam plu vidos la taglumon. Vi vidos per viaj propraj okuloj post momento, en kiaj teruraj kondiĉoj ĉi tiuj malliberuloj travivis.

En ĉi tiu koridoro estas ankaŭ ekspozicio, kiu estis instalita por la 140-a datreveno de la malfermo de la kazematoj al la publiko. Sur la paneloj oni povas legi, ekzemple, kiel aspektis la turneo en 1880 kaj ankaŭ vidi kelkajn historiajn fotojn.

Vi povas vidi la ekspozicion post la turneo.

19. MORGO

Vi certe povas imagi, ke la malliberejaj kondiĉoj ne estis ĝuste optimumaj. Tio ankaŭ rilatis al la mortoprocento. Kaj tial ĉi tiu ĉambro, origine gardistejo, poste estis uzata kiel kadavrodeponejo, por mallongdaŭra konservado de kadavroj. Pro higienaj kialoj, malliberuloj ne estis entombigitaj en la fortikaĵa areo, sed ekster la urbomuroj, en amasaj kaj nemarkitaj tomboj.

Post momento, ni rigardos la plej malbonan parton de la malliberejo. Se malliberulo estis kondamnita al la plej severa puno, li estis kondukita en katenoj al la suba etaĝo. Li verŝajne sciis, kio atendis lin, kiam li eniris. Ĉi tiuj koridoroj estis mallumaj, malvarmaj, humidaj kaj verŝajne malbonodoraj. Kial? Mi klarigos post momento.

20. LA KUBOJ DE JOZEFINO

Ni estas sur la suba etaĝo de la kazematoj. En la 18-a jarcento, ambaŭ koridoroj estis traireblaj kaj 29 el ĉi tiuj lignaj ĉeloj estis konstruitaj en ilia antaŭa parto. Ĉiu ĉelo estis destinita por unu viro. Similaj kelkarceroj ankaŭ troviĝis en la virina malliberejo sub Špilberk.

Vi povas rigardi la finon de la koridoro, kie estas rekonstruoj de ĉeloj por la plej malbonaj krimuloj. Tie estas ankaŭ manekenoj, do vi povas ricevi ideon pri kion signifis esti kondamnita al ĝismorta malliberigo sub Jozefo la 2-a. (Vizitantoj povas rigardi en la malferman kelkarceron.) Se malliberulo estis metita en ĉi tiun parton de la kelkarceroj, neniu zorgis pli-malpli kiom longe li daŭros ĉi tie. Ju pli mallonga la tempo, des pli bone ne nur por la kondamnito mem, sed ankaŭ por la malliberejo, kiu kostis monon, sed ne gajnis. La manĝaĵo ankaŭ rilatis al tio. Nur pano kaj akvo. Li ne rajtis je viando. Ĉi tio estis destinita nur por laborantaj malliberuloj, kiuj gajnis monon. Ili bezonis energion por fari la malfacilan laboron.

La kondiĉoj en ĉi tiu parto de la kazematoj estis laŭvorte nehomaj. Tie estis nek lumo nek hejtado. Estis minimumo da taglumo, preskaŭ neniu. Ne estis tegmentfenestroj, kiel en la unua etaĝo, sed nur ĉi tiuj ventotruoj en la trezorejo (montru).

La malliberuloj ne rajtis forlasi ĉi tiujn ĉelojn sub neniuj cirkonstancoj. Se ili bezonis medicinan prizorgon, la kuracisto devis veni al ili. Ili ankaŭ ne rajtis esti translokigitaj al la hospitalo.

Ili estis ĉenitaj ĉi tie per ĉeno ĉirkaŭ metron longa (pezanta 10 kg). Ĉi tiu ĉeno venis de la mezo de la ĉeno liganta la krurajn katenojn. La plej malbonaj el ili estis ĉenitaj alimaniere. Aŭ en cirklo ĉirkaŭ la korpo, ĉirkaŭ la kolo, aŭ per mankatenoj ĉe la flankoj de la ĉelo. La katenoj devis esti nur sufiĉe longaj por ke la malliberulo atingu sian buŝon kun manĝaĵo kaj ankaŭ kuŝiĝu sur la planko kaj releviĝi.

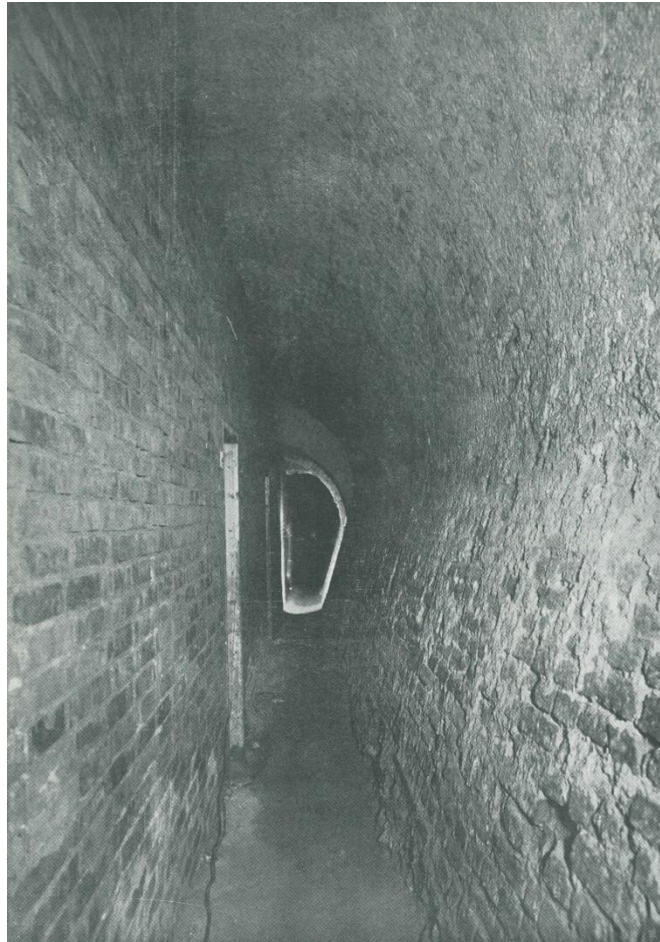
Danke al ĉi tiuj kondiĉoj, estas klare al vi, ke la vivprizono ne daŭris longe. Ni parolas pri semajnoj ĉi tie. La maksimumo estas monatoj. La minimumo estis dek kvar tagoj, la plej longan tempon pasigis ĉi tie iu Wentzel Gromann (31.5.1784 - † 31.8.1786). Ni ne bezonas mencii, ke li mortis dum la plenumo de sia kondamno. Ĉi tiu punmetodo konstruis al Ŝpilberk reputacion kiel la plej malbona malliberejo, kio ĝi sendube estis en nia teritorio fine de la 18-a jarcento. La finon de ĉi tiu kruela puno, kiu estis praktikata en Ŝpilberk dum kvin jaroj, alportis nur la reformoj de lia frato, imperiestro Leopoldo la 2-a, kiu aboliciis ĝin kaj anstataŭe reenkondukis la mortopunon, kiu paradokse estis multe pli humana por ĉi tiuj kondamnitoj. La ceteraj malliberuloj devis esti liberigitaj el ĉi tiuj ĉeloj kaj translokigitaj al la supra etaĝo de la kazematoj inter la aliaj malliberuloj. Post certa tempo, kiam ili fariĝis pli fortaj, ili rajtis aliĝi al la laborprocezo.

Nun ni forlasos la 18-an jarcenton kaj metafore moviĝos supren al la 20-a jarcento. Bonvolu sekvi min kaj rimarki la ĉambrojn, kiuj troviĝas maldekstre de vi (montru).

Post la establado de la Protektorato, Špilberk estis okupita de la Wehrmacht (germana armeo), kiu rekonstruigis la tutan kastelon en romantika stilo en sian modelan kazernon. Tiujn modifojn faris ĉefe politikaj malliberuloj en la formo de kompleta deplojo, kiuj estis tenitaj ĉi tie en 1939-1940. Kiam la rekonstruo finiĝis, la kazerno estis transdonita al la Wehrmacht en 1941. La malliberuloj jam ne estis ĉi tie; antaŭ la transdono ili estis aŭ liberigitaj, aŭ en la plej multaj kazoj senditaj al aliaj malliberejoj, aŭ koncentrejoj aŭ likvidejoj. Ĝis la fino de la milito, Špilberk estis uzata nur de la armeo. Kiam la fino de la milito alproksimiĝis, Brno, tiam grava industria centro de la Protektorato, fariĝis la celo de entute kvin aliancanaj aviadilaj atakoj. Tiutempe, kelkaj publikaj bombŝirmejoj estis haste starigitaj kaj ekipitaj en la urbo. Ĉe la ŝanĝo de 1944/1945, intensa konstruado komenciĝis en la kazematoj, kiuj antaŭe estis fermitaj al la publiko. Ĉiu milita instalaĵo devis havi bombŝirmejon por sia garnizono, kaj Špilberk ne estis escepto. Tamen, la konstruado komenciĝis nur ĉe la fino de la milito, kaj tial kiam Brno kaj Špilberk estis liberigitaj de la Ruĝa Armeo, la kazematoj restis nefinitaj. Do en aprilo 1945, sovetiaj soldatoj trovis ilin en la sama stato, kiel vi vidas ilin nun. Ĉar en Brno estis konate, ke la nazioj uzis Špilberk kiel malliberejon dum la milito, aperis artikoloj en postmilitaj gazetoj, kiuj deklaris, ke la nazioj volis uzi ĝin ne kiel ŝirmejon, sed kiel ekzekutejon por la ĉeĥa popolo. Laŭ tiuj artikoloj, gasĉambroj devis esti lokitaj en la ĉambroj,

preter kiuj ni preterpasis. Tamen, nuntempe ni ne havas historiajn dokumentojn disponeblajn por konfirmi aŭ refuti tiun teorion. Tamen, se ni konsideras, ke en la 18-a jarcento (en sia origina milita funkcio) la kazematoj estis destinitaj servi kiel ŝirmejo por la loka garnizono, estas multe pli probable, ke ili estis destinitaj por simila celo dum la Dua Mondmilito.

Teretaĝo de la norda alo de la kazematoj, post 1945 (Privata kolekto).

22. "HAKILA ĈAMBRO"

Ĉi tiu ĉambro estis prezentita de gvidistoj post la Dua Mondmilito kiel la tiel nomata hakilĉambro. Tie la nazioj supozeble ekzekutis ĉeĥajn patriotojn. Supozeble estis ekzekutbenko ĉi tie kaj speciala kloako (truo en la tero) devis dreni la sangon.

Ni ne scias por kio ĉi tiu spaco efektive estis uzata.

23. DISTRIBUO DE TELEFONA ŜALTPANELO

Kiel menciite, la kazematoj ne estis kompletigitaj ĉe la fino de la Dua Mondmilito. El la originala ekipaĵo, nur la nefunkcia torso de la aparato restis. En ideala stato, ĝi supozeble estis telefoncentrala substacio, desegnita por ŝalti vokojn. Ĝi estas produkto de la germana firmao Siemens und Halske, la hodiaŭa Siemens. Post la milito, la germana armeo forlasis Špilberk, kaj en julio 1945 la kazematoj denove komencis esti uzataj por vizitantoj. Ili ankoraŭ estas uzataj ĉi tie hodiaŭ.

Se ni resumas la preskaŭ tricentjaran historion de ĉi tiuj brikaĵoj, la malliberejo situas ĉi tie dum malpli ol 50 jaroj kaj la kelkcarceroj, kiujn ni vidis komence, estis uzataj nur dum la unuaj kvin jaroj de la funkciado de ĉi tiu malliberejo. Tamen, la kazematoj servis kiel la plej malnova vizitanta cirkvito de la Kastelo Špilberk dum pli ol 140 jaroj. Tio estas, multe pli longe ol la malliberejo, kiun Jozefo la 2-a fondis ĉi tie en 1783.

24. KONKLUDO

Karaj vizitantoj,

Ni atingis la finon de nia rondiro. La originala funkcio de la kazematoj estis milita. Tamen, ĉi tiuj koridoroj famiĝis ĉefe kiel la plej malbona karcero de la fino de la 18-a jarcento en nia teritorio, destinita por gravaj kaj precipe la plej gravaj krimuloj kondamnitaj al ĝismorta malliberigo. Dankon pro via atento kaj mi deziras al vi agrablan ripozon de hodiaŭ.